

Nahj al-Balagha; Herald of Health

Sayed Ziaodin Olianasab*

Department of Islamic Education, Tabriz University of Medical Sciences, Tabriz, Iran.

Imam Ali (AS) is the door to the science of Prophet Mohammad (PBUH) and the most outstanding student of his school of revelation. After the Prophet (PBUH), no one is superior to him in terms of virtuosity and perfection. The Messenger of God (Peace be upon him and his household), described him by saying, "Whatever I see, you also see, and whatever I hear, you also hear. The only difference is that you are not a prophet"(1).

The words of Ali (AS) provide responses to many questions raised by humans, some of which have been gathered in Nahj al-Balagha. The teachings of Nahj al-Balagha are congruent with human nature, conscience, and emotions, and are unique in various dimensions of divine thoughts in terms of world view, enriching human, ethics, politics, etc. After the Holy Quran, there is no other book equal to Nahj al-Balagha in explaining various aspects of valuable knowledge and ethics as well as other aspects of human life and spiritual impact. As a matter of fact, Nahj al-Balagha is the interpretation of the word of God.

The issues relating to health in Nahj al-Balagha are sometimes in the form of brief scientific points, sometimes a description of scientific wonders, and in some cases, an attempt to show scientific miracles, each of which can provide researchers with new areas of research; such as Alavi hadith: Man is a better confidant of himself than any other person... He who talks a lot tells nonsense; and he who thinks is sighted. Be with good people to be included among them and avoid bad people to be excluded from them. Food obtained from religiously forbidden methods is a bad food; and oppressing a powerless person is the worst oppression(2). Furthermore, in many words of the Imam, the following concepts have been discussed: grudge, sedition, voracity, usury, fraud, being materialistic, following passion, and all types of oppression.

Since there is a mutual interaction between a healthy person and a healthy society, Imam Ali (AS) led both people and society towards spiritual and mental health. On the one hand, human growth and development and his achieving all indices of health are dependent on healthy social and family foundations. Thus, topics discussed in Nahj al-Balagha attempt at introducing the healthy human and society and strategies to be immune from injuries. An example of a healthy society is the City of the Prophet [Medina]; a city led by ethics, sacrifice, justice, unity, kindness, and health, in which most people have been far away from ethical, mental and spiritual injuries.

On this basis, with the aim of enriching humans through a pure life, Imam Ali (AS) extends the concept of health in the areas of body, soul, mind, individual, society, economy, management, politics, this world and the hereafter. He believed that various dimensions of health are intertwined and mutually interactive, and that a healthy heart and mind, belief in the hidden world and inculcation of human ethics impact individual and social health.

In describing a human with a spiritual health, he tells us about one of his faithful brothers, "I had a brother in the past. We were brothers on the path to reach God. He viewed the world as very small, for which I highly admired him. He was not controlled by voracity; thus, he never wished for what he couldn't find, and he didn't frequently use what he would find. Most often, he was silent during the day, and when he talked, other speakers were amazed, quenching the thirst of questioners. He was modest and others looked at him as if he was disabled. However, while working, he was as powerful as a lion in the jungle and a snake in the desert. He never complained to the judge, never brought any excuses, never censured anyone who had excuses, and listened to his excuses. He would never complain about his pain unless he was recovered. He would speak of what he has done and never speak of what he hasn't. If anyone argued with him, he used to keep silent, and if they won in speech, he was never defeated in silence. He was a more voracious listener than a speaker. When he was in a predicament, he used to see which way is closer to human passion and desire, and then, he would choose to move along the opposite way. May you have these traits and compete with one another in having such characteristics"(3).

* **Email:** iran134512@yahoo.com

نهج البلاغة؛ منادي السلامة

سيد ضياء الدين عليان*
*

قسم المعارف، جامعة تبريز للعلوم الطبية، تبريز، إيران.

إن الإمام علياً (ع) هو باب علم النبي محمد (ص) وأبرز تلميذ في مدرسة الوحي، وليس في مقدرة شخص أن يرقى إلى قمة فضائله وكمالته ويخلق عليها غير النبي (ص). قال رسول الله (صلى الله عليه وآله وسلم) في وصفه: «إِنَّكَ تَسْمَعُ مَا أَسْمَعُ وَتَرَى مَا أَرَى إِلَّا أَنَّكَ لَسْتَ بِنَبِيِّ» (١).
كلام الإمام علي (ع) جواب لكثير من الأسئلة الإنسانية التي تجمع قسم منها في نهج البلاغة. إن تعاليم نهج البلاغة موافقة مع الفطرة، والعقل، وعواطف الإنسان وضميره، كما هي مجموعة فريدة في الأبعاد المختلفة من المعارف الإلهية من حيث الإيدولوجية، والإنسانية، والأخلاق، والسياسة وغيرها. لا نظير لنهج-البلاغة بعد القرآن، في تبين المعارف القيمة والأخلاقية المختلفة والأبعاد الأخرى لحياة الإنسان والفاعلية المعنوية، وهو أي نهج البلاغة، في الحقيقة، مفسر لكلام الله.

إن أبحاث السلامة في نهج البلاغة تريد أن تبين الإعجازات العلمية أحياناً، وأحياناً أخرى تريد أن تبين الأعاجيب العلمية و في بعض الأحيان، تريد أن تبينها بشكل الإشارات العلمية العارة التي يمكن لكل منها فتح المجالات الجديدة للبحث أمام الباحثين؛ كهذا الحديث العلوي الذي يقول: «وَأَمْرُهُ أَحْفَظُ لِسِرِّهِ... مَنْ أَكْثَرَ أَهْجَرَ وَمَنْ تَفَكَّرَ أَضْيَرَ قَارِنَ أَهْلِ الْخَيْرِ تَكُنْ مِنْهُمْ وَيَا بَيْنَ أَهْلِ الشَّرِّ تَبْنُ عَنْهُمْ بِئْسَ الطَّعَامُ الْحَرَامُ وَظَلَمَ الضَّعِيفَ أَفْحَشُ الظُّلْمِ» (٢). كما قال أيضاً كلمات وأقوال كثيرة في الحقد، والنفاق، والشرامة، وأكل الحرام، والاحتيال، والتعلق بالدنيا، واتباع هوى النفس، وأنواع الظلم.
وبما أن الإنسان السليم والمجتمع السليم، يؤثر بعضهما في البعض الآخر، فشخص كالإمام علي (ع)، يقود المجتمع والإنسان إلى الصحة الفكرية والمعنوية، هذا من جانب، ومن جانب آخر، نحو الإنسان ورفقته والوصول إلى مؤشرات الصحة كلها، رهين لكون المفرش الاجتماعي والعائلي السليم. فلذا، هدف أبحاث نهج البلاغة تحديد الإنسان والمجتمع السليم وحلول الوقاية والصيانة من الصدمات، المجتمع الذي نموذجها البارز مدينة النبي، الذي يروج في قيادته الأخلاق، والإنثار، والعدل، والاتحاد، والعطف والعافية وأكثر أشخاصه بعيدون عن الصدمات الأخلاقية، والفكرية والمعنوية.
فعلى هذا، وبهدف صنع الإنسان السليم، يطرح الإمام علي (ع) سعة الصحة في مجالات الجسم، والروح، والنفس، والفرد، والمجتمع، والاقتصاد، والمدنية، والسياسة والدنيا والآخرة وهي في رهن الحياة النقية ويعتبر الأبعاد المختلفة للسلامة متشابكة ومؤثرة بعضها في البعض، كما يعتقد على تأثير دور صحة القلب والنفس والإيمان بعالم الغيب والتخلق بالأخلاق الإنسانية في سلامة الفرد والمجتمع.

وأيضاً في تبين الإنسان الذي يتمتع بالسلامة المعنوية، قال في وصف مؤمن: «كَانَ لِي فِيمَا مَضَى أَحٌّ فِي اللَّهِ وَكَانَ يُعْظِمُهُ فِي عَيْنِي صِعْرُ الدُّنْيَا فِي عَيْنِهِ وَكَانَ خَارِجًا مِنْ سُلْطَانِ بَطْنِهِ فَلَا يَشْتَهِي مَا لَا يَجِدُ وَلَا يُكْبِرُ إِذَا وَجَدَ وَكَانَ أَكْثَرَ دَهْرِهِ صَامِتًا فَإِنْ قَالَ بَدَّ الْفَائِلِينَ وَنَقَعَ غَلِيلَ السَّائِلِينَ وَكَانَ ضَعِيفًا مُسْتَضْعَفًا فَإِنْ حَاءَ الْجِدُّ فَهُوَ لَيْثٌ غَابٍ وَصِلٌ وَادٍ لَا يُدْبِلُ بِحُجَّةٍ حَتَّى يَأْتِيَ قَاضِيًا وَكَانَ لَا يَلُومُ أَحَدًا عَلَى مَا يَجِدُ الْعُدْرَ فِي مِثْلِهِ حَتَّى يَسْمَعَ اعْتِدَارَهُ وَكَانَ لَا يَشْكُو وَجَعًا إِلَّا عِنْدَ بُرْئِهِ وَكَانَ يَقُولُ مَا يَفْعَلُ وَلَا يَقُولُ مَا لَا يَفْعَلُ وَكَانَ إِذَا غُلِبَ عَلَى الْكَلَامِ لَمْ يُغْلَبْ عَلَى الشُّكُوتِ وَكَانَ عَلَى مَا يَسْمَعُ أَحْرَصَ مِنْهُ عَلَى أَنْ يَتَكَلَّمَ وَكَانَ إِذَا بَدَّه أَمْرًا يَنْظُرُ أَتَاهُمَا أَقْرَبُ إِلَى الْهُوَى فَيُخَالِفُهُ فَعَلَيْكُمْ بِحَدِّهِ الْخَلَاتِقِ فَالزَّمُوهَا وَتَنَافَسُوا فِيهَا» (٣).

نهج‌البلاغه؛ پیام‌آور سلامت

سید ضیاء‌الدین علیانسنب*

گروه معارف، دانشگاه علوم پزشکی تبریز، تبریز، ایران.

امام علی(ع)، باب علم حضرت محمد(ص) و برجسته‌ترین شاگرد مکتب وحی است و پس از پیامبر(ص) کسی را توان پرواز بر قله‌ی فضایل و کمالاتش نیست. رسول خدا(صلی الله علیه و آله) در وصف او فرموده است: «آن چه را من می‌بینم، تو می‌بینی و آن چه را من می‌شنوم، تو می‌شنوی جز آن که تو پیامبر نیستی»(۱).

سخنان علی(ع) پاسخگوی بسیاری از سؤال‌های بشر است که بخشی از آن‌ها در نهج‌البلاغه گردآوری شده است. آموزه‌های نهج‌البلاغه هم‌آوا با فطرت، عقل، وجدان و عواطف انسانی است و در بُعدهای مختلف معارف الهی، از نظر جهان‌بینی، انسان‌سازی، اخلاق، سیاست و غیره مجموعه‌ی کم‌نظیر است. پس از قرآن، کتابی در تبیین معارف گوناگون ارزشی، اخلاقی و دیگر جنبه‌های زندگی انسان و اثرگذاری معنوی، همتای نهج‌البلاغه نیست و در حقیقت، نهج‌البلاغه، تفسیر کلام خداوند است.

مباحث سلامت در کتاب نهج‌البلاغه گاهی به صورت اشاره‌های علمی گذرا، گاهی بیان شگفتی‌های علمی و در مواردی در پی نشان دادن اعجازهای علمی است که هر یک می‌تواند عرصه‌های جدید تحقیق را به روی پژوهشگران بگشاید؛ مانند حدیث علوی: انسان، بهتر از هر کس نگرهبان راز خویش است... آن که پُر گوید، یاه‌سرا است؛ و آن که بیاندیشد، بینا است. با نیکان بنشین تا از آنان به حساب آیی و از بدان بپرهیز تا در شمار ایشان در نیایی. بد خوراکی است که از حرام به‌دست شود؛ و ستم بر ناتوان زشت‌ترین ستم بود(۲). همچنین در بسیاری از فرموده‌های امام درباره‌ی کینه، نفاق، شکم‌بارگی، حرام‌خواری، شیادی، دل‌بستگی به دنیا، پیروی از هوای نفس و انواع ظلم‌ها سخن گفته شده است.

از آن‌جا که انسان سالم و جامعه‌ی سالم، تأثیر دو سویه بر یکدیگر دارند، شخصیتی مانند حضرت علی(ع)، جامعه و انسان‌ها را به سوی سلامت فکری و معنوی رهبری می‌کند. از سویی، رشد و بالندگی انسان و رسیدن به همه‌ی شاخص‌های سلامت، در گرو وجود بستر اجتماعی و خانوادگی سالم است. از این‌روی، مباحث نهج‌البلاغه درصدد معرفی انسان و جامعه‌ی سالم و راهکارهای مصونیت از آسیب‌ها است، که مصداق بارز جامعه‌ی سالم، مدینه‌النبی است؛ شهری که اخلاق، ایثار، عدالت، وحدت، مهربانی و سلامتی در رهبری آن موج می‌زند و بیش‌تر افراد آن، از آسیب‌های اخلاقی، فکری و معنوی به‌دور بودند.

بر این اساس، امام علی(ع) با هدف انسان‌سازی در گرو حیات طیبه، گستره‌ی سلامت را در حیطه‌ی جسم، روح، روان، فرد، اجتماع، اقتصاد، مدیریت، سیاست و دنیا و آخرت مطرح می‌کند و بُعدهای مختلف سلامت را به‌هم پیوسته و مؤثر در یکدیگر می‌داند و نقش سلامت قلب و روان و باور به عالم غیب و تخلق به اخلاق انسانی را در سلامت فرد و اجتماع اثرگذار می‌داند.

ایشان در تبیین انسانی که از سلامت معنوی بر خوردار است، در وصف حال یکی از برادران ایمانی خود می‌فرماید: «در گذشته مرا برادری بود که در راه خدا برادریم می‌نمود. کوچکی دنیا در دیده‌اش، وی را در چشم من بزرگ می‌داشت و شکم بر او سلطه‌ی نداشت؛ پس آنچه نمی‌یافت، آرزو نمی‌کرد و آنچه را می‌یافت، فراوان به کار نمی‌برد. بیش‌تر روزهایش را خاموش می‌ماند و اگر سخن می‌گفت، گویندگان را از سخن می‌ماند و تشنگی پرسندگان را فرو می‌نشاند. افتاده بود و در دیده‌ها ناتوان؛ و به هنگام کار چون شیر بیشه و مار بیابان. تا نزد قاضی نمی‌رفت، حجّت نمی‌آورد و کسی را که عذری داشت، سرزنش نمی‌نمود، تا عذرش را می‌شنود. از درد شکوه نمی‌نمود مگر آن‌گاه که بهبود یافته بود. آنچه را می‌کرد، می‌گفت و بدانچه نمی‌کرد دهان نمی‌گشود. اگر با او جدال می‌کردند، خاموشی می‌گزید و اگر در گفتار بر او پیروز می‌شدند، در خاموشی مغلوب نمی‌گردید. بر آنچه می‌شنید، حریص‌تر بود تا آنچه گوید؛ و گاهی که او را دو کار پیش می‌آمد، می‌نگریست که کدام به خواهش نفس نزدیک‌تر است تا راه مخالف آن را پوید. بر شما باد چنین خصلت‌ها را یافتن و در به دست آوردنش بر یکدیگر پیشی گرفتن»(۳).

References

1. Imam Ali (PBUH). NajAlbalagheh, Translateby: Shahidi, S. 1 ed. Qom: Research and Publication Ahl al-Bayt (AS); 2006. Sermon 192. (Full Text In Persian)
2. Imam Ali (PBUH). NajAlbalagheh, Translateby: Shahidi, S. 1 ed. Qom: Research and Publication Ahl al-Bayt (AS); 2006. Letter31. (Full Text In Persian)
3. Imam Ali (PBUH). NajAlbalagheh, Translateby: Shahidi, S. 1 ed. Qom: Research and Publication Ahl al-Bayt (AS); 2006. Aphorisms 289. (Full Text In Persian)